

Meziknihovní výpůjční služby (MVS) v České republice a služba ZÍSKEJ v roce 2021

(základní údaje)

Autoři dotazníku:

Martina Wolna

Knihovna Třinec

Daniel Bechný

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Vyhodnocení dotazníku:

Jitka Kutmon

Vladana Pillerová

Národní knihovna České republiky

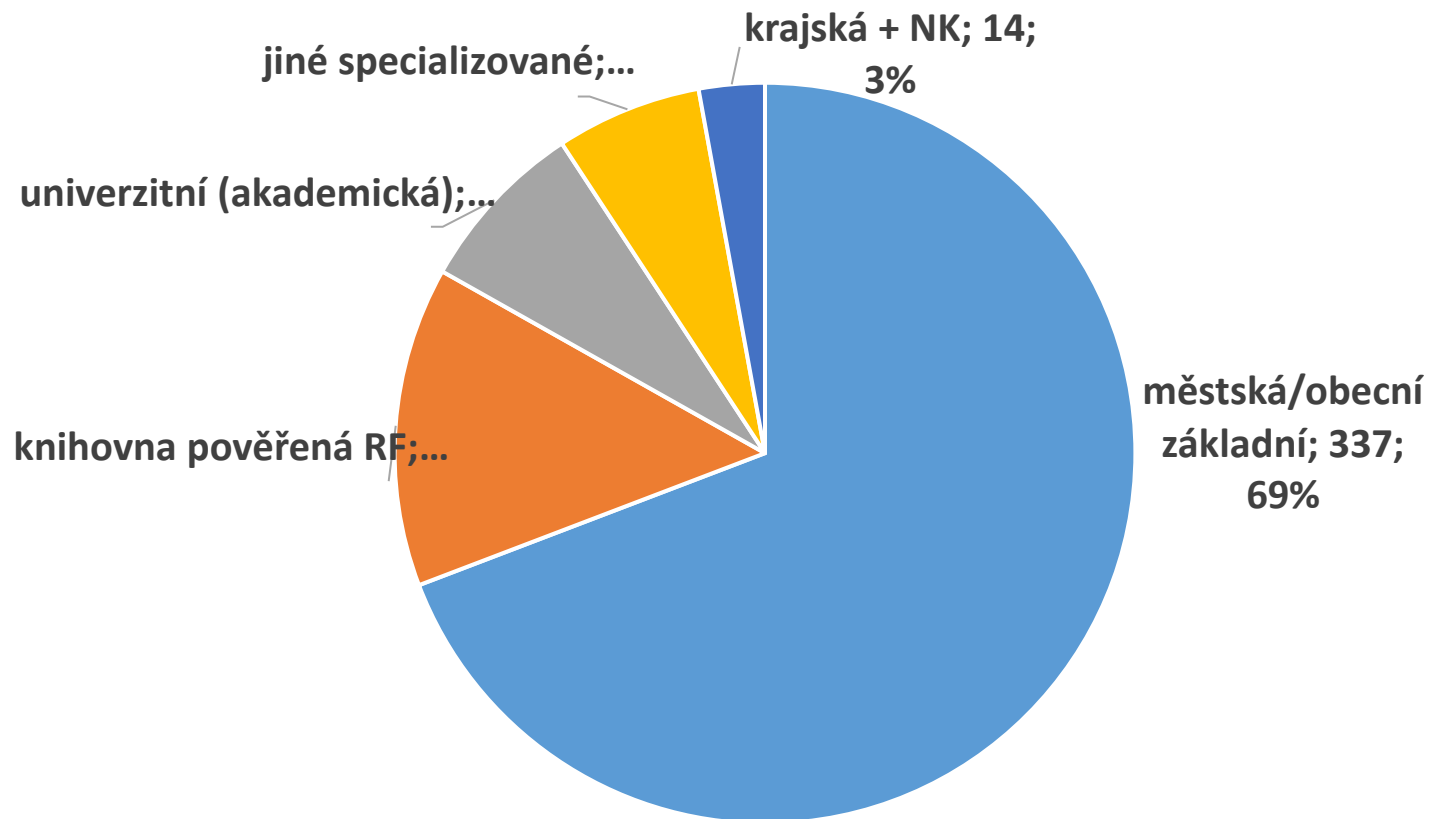
Sekce SDRUK pro RF

10. 5. 2022, Havlíčkův Brod

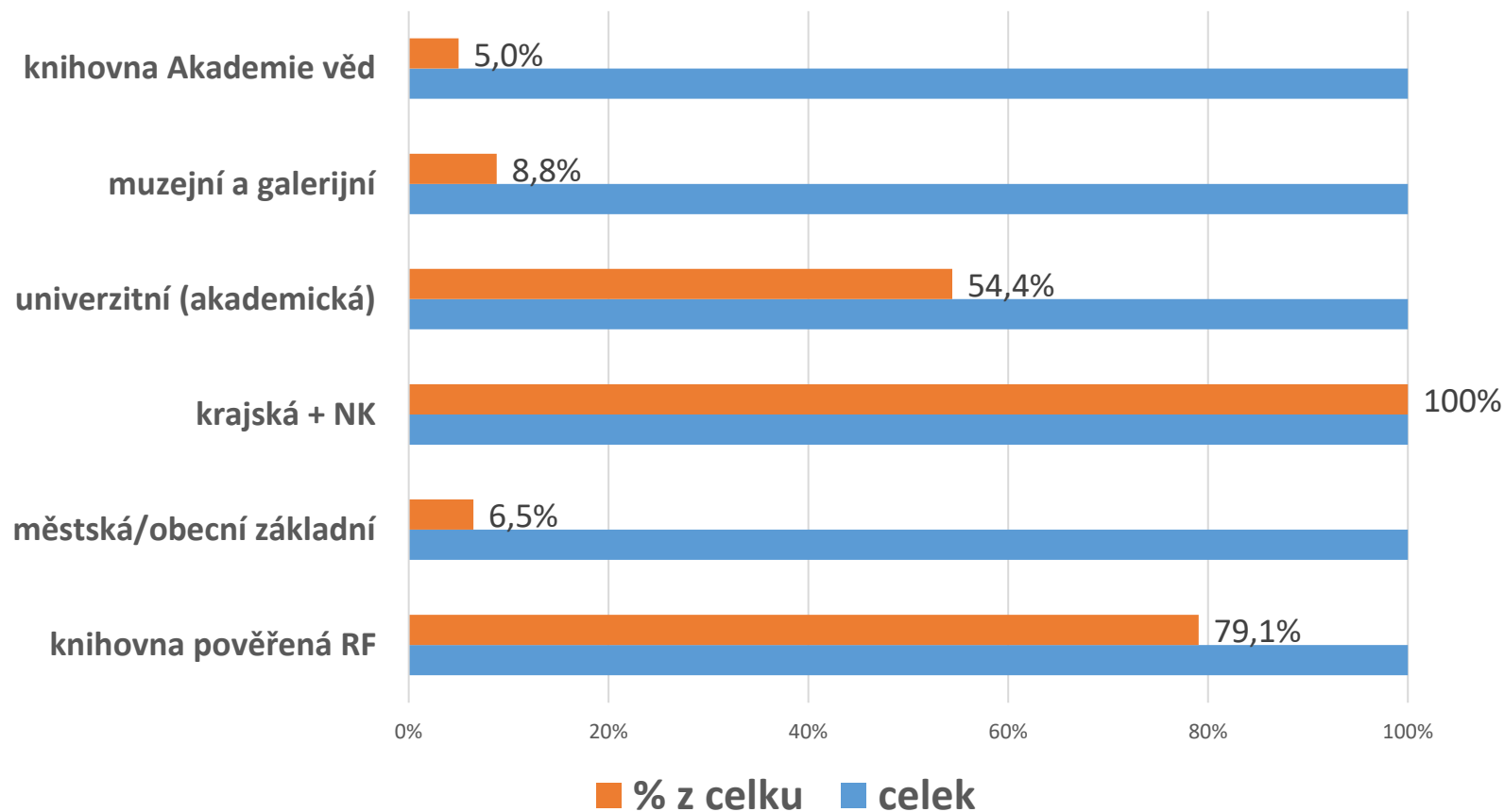
Vít Richter

Národní knihovna ČR

Účast v průzkumu = 487 knihoven

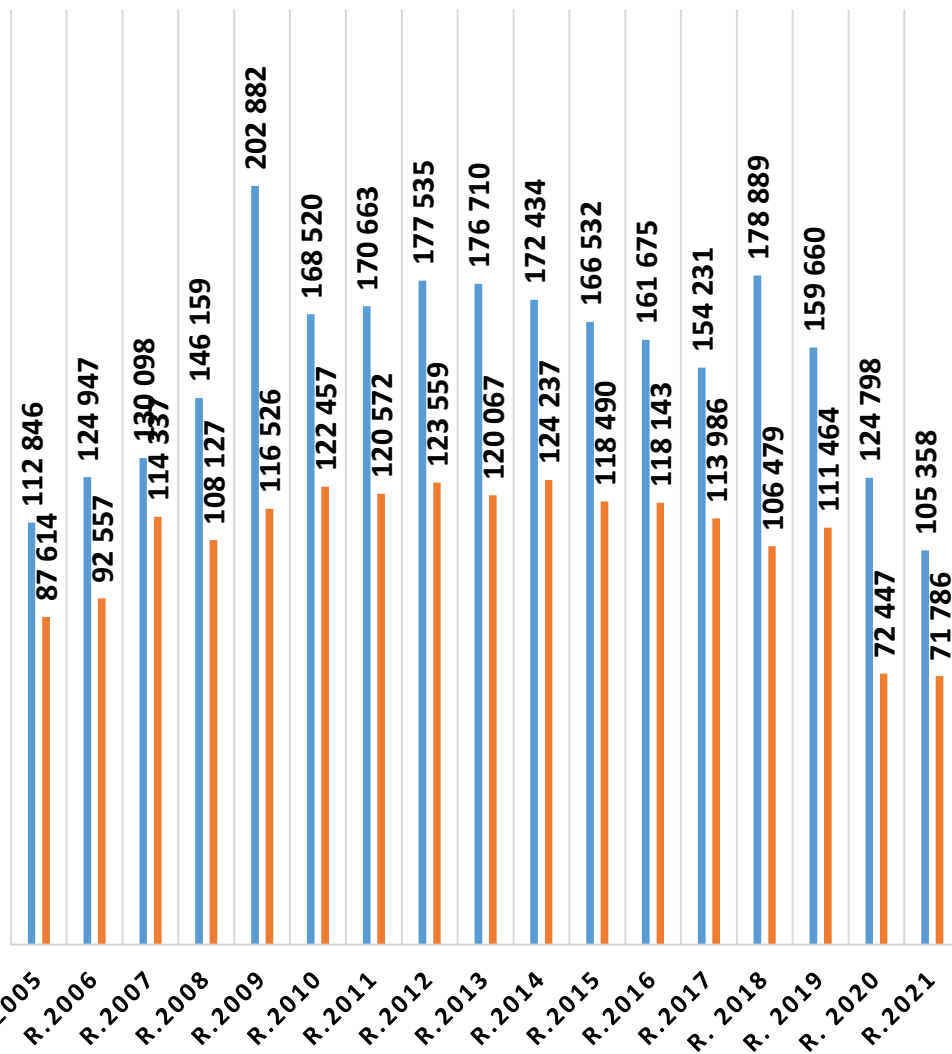
Zastoupení typů knihoven není reprezentivní

MVS

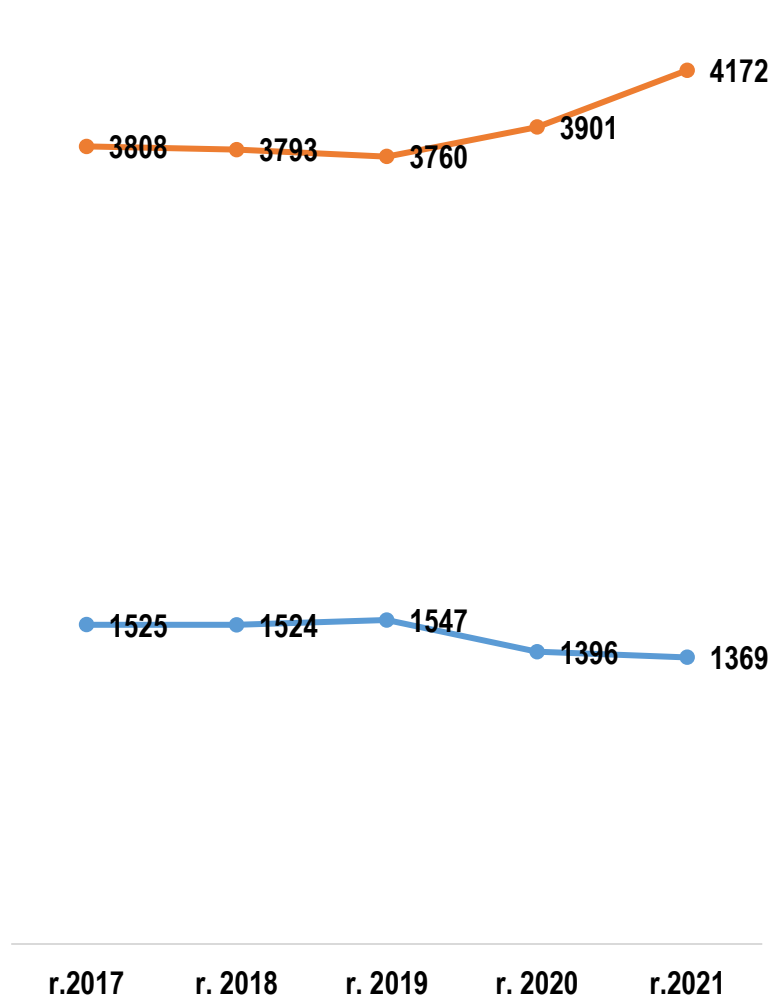
OBDRŽENÉ A ZASLANÉ POŽADAVKY - VEŘEJNÉ KNIHOVNY

■ obdržené požadavky ■ zaslané požadavky

Objednali - neobjednali MVS - veřejné knihovny

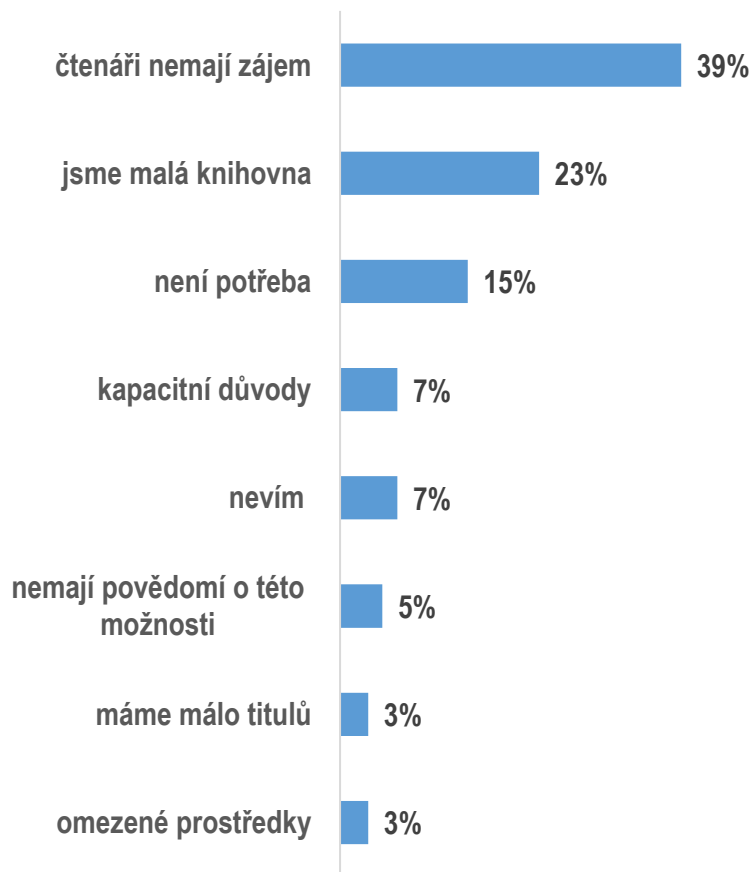
● Objednali MVS ● Žádná objednávka

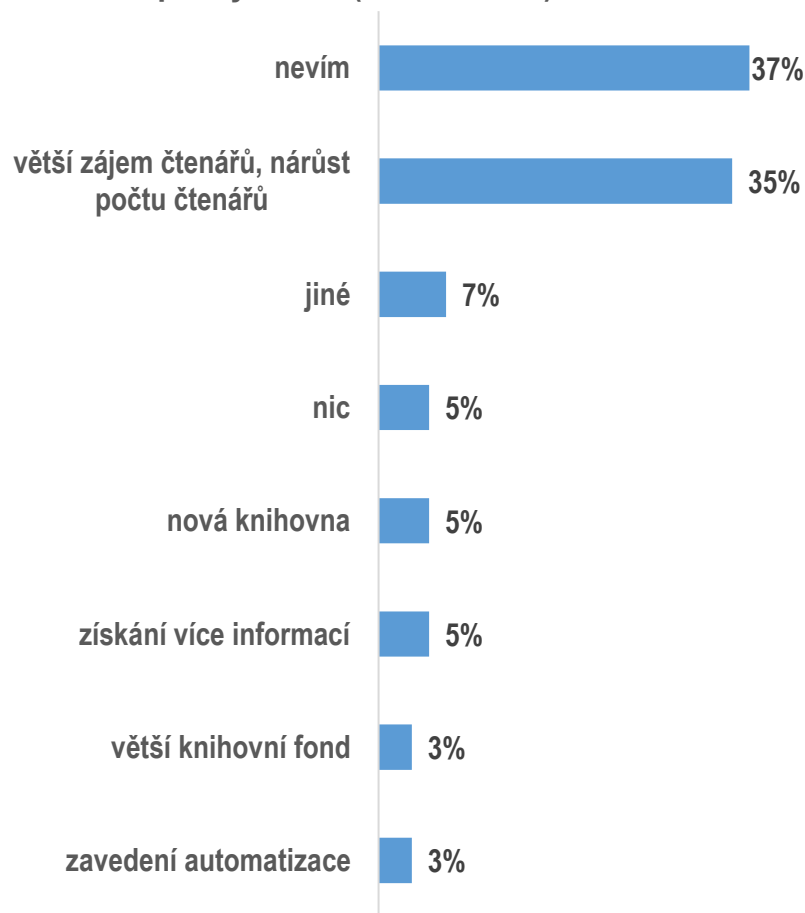
MVS provozuje pouze 33 % knihoven

Knihovny, které neposkytují MVS (62 knihoven)

Proč neposkytujete MVS? (62 knihoven)

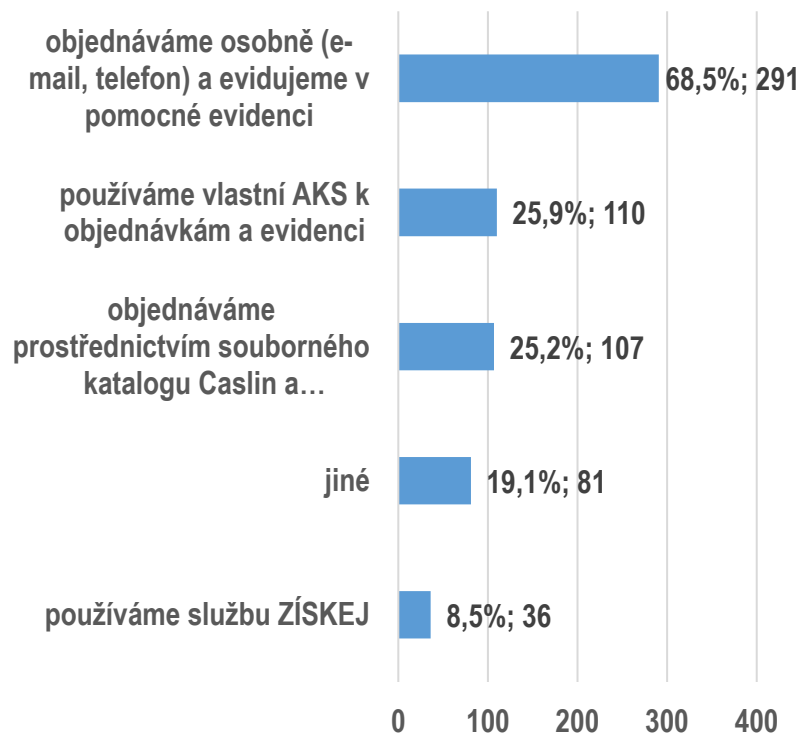

Co by pomohlo, abyste službu začali poskytovat? (60 knihoven)

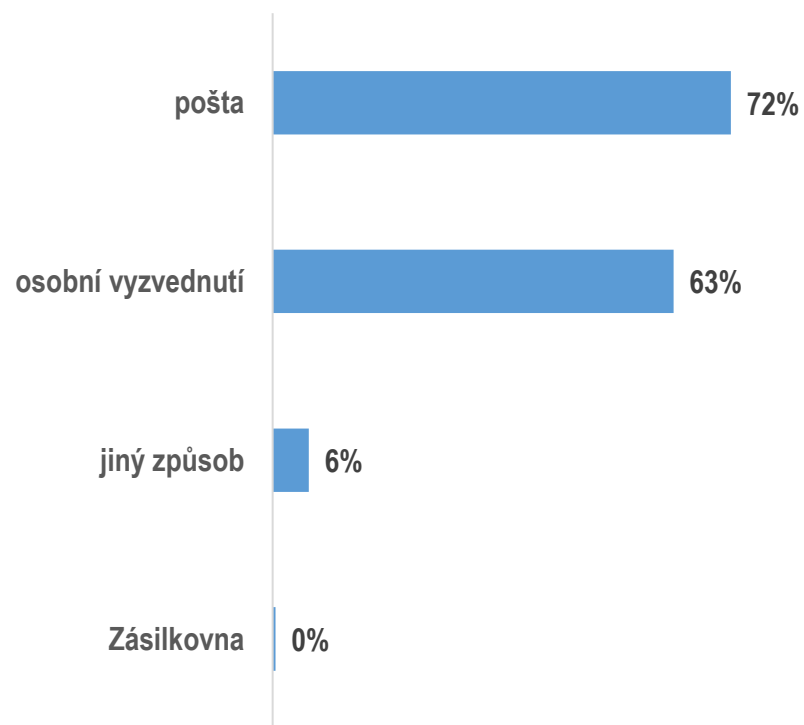

Objednávky MVS a přeprava

Jak MVS objednáváte?

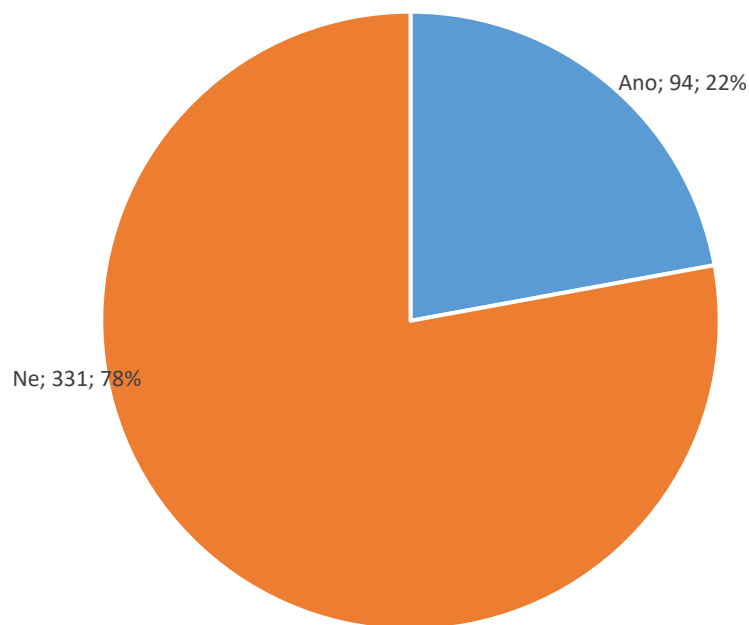

Používaný způsob přepravy

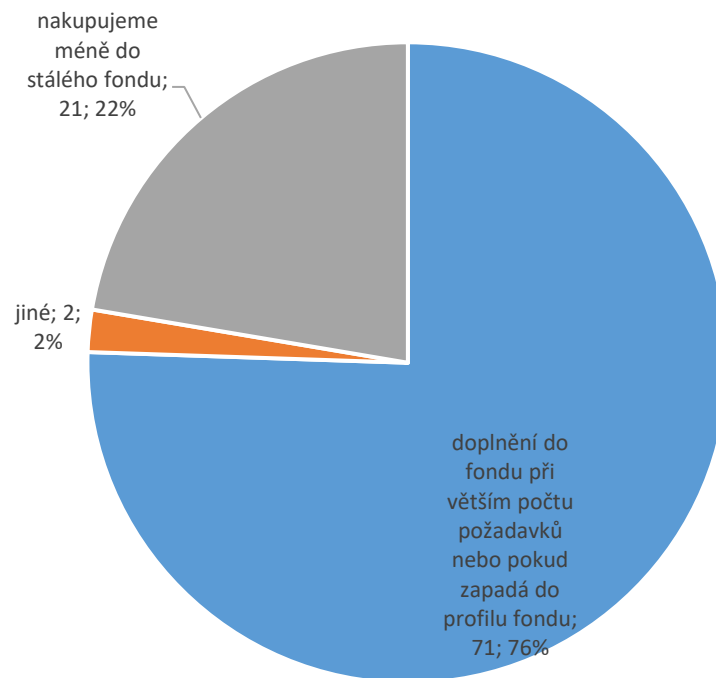

Vliv MVS na akviziční strategii

Ovlivňuje MVS akviziční strategii?

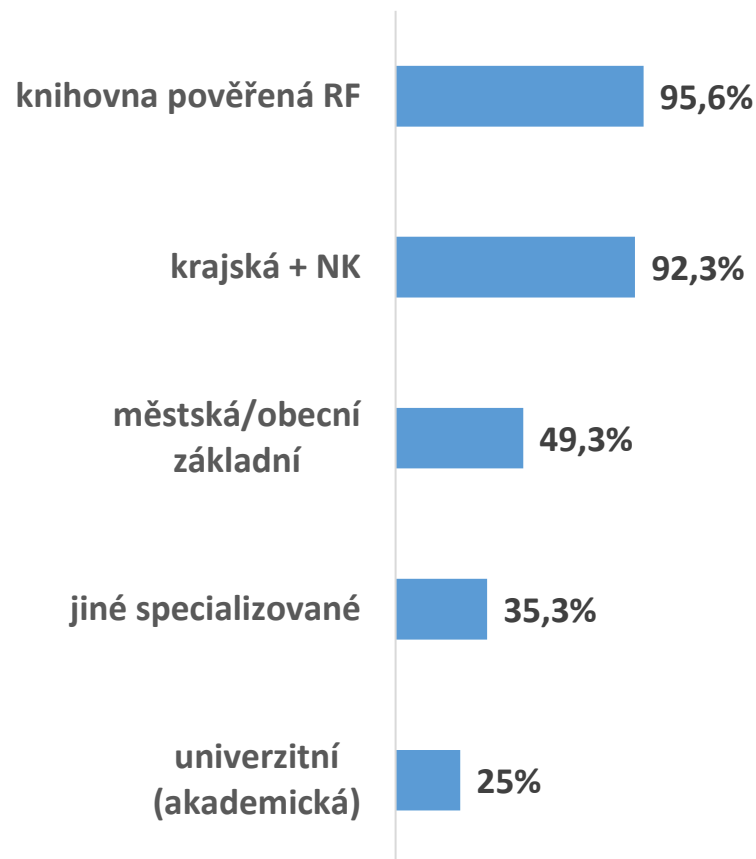
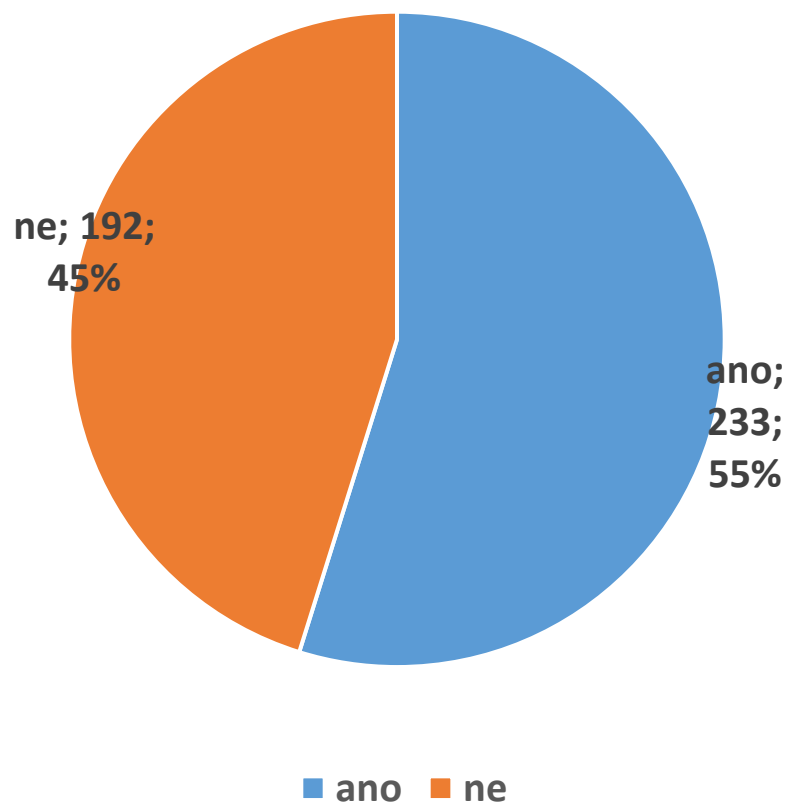

Jakým způsobem ovlivňuje MVS doplňování?

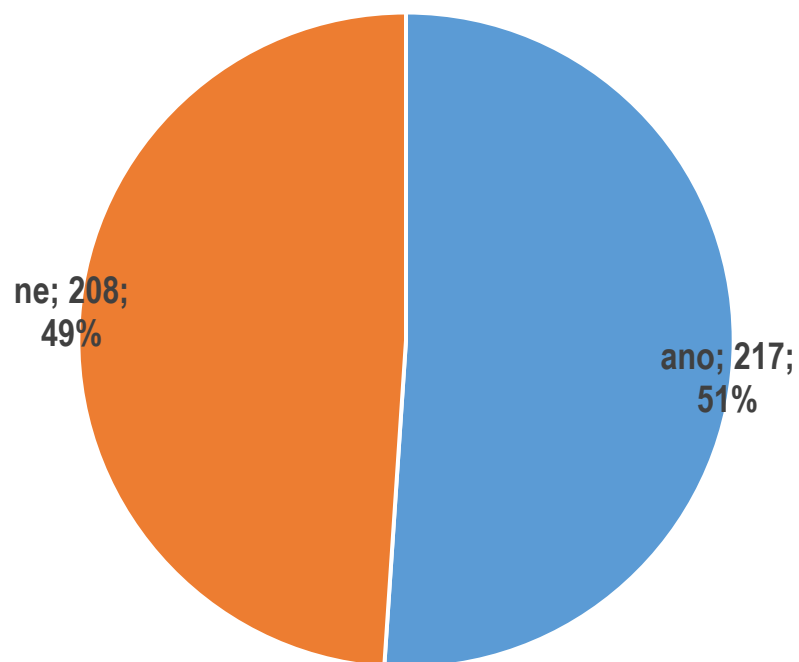
Účtování poplatků uživatelům

Máte pro uživatele stanovený poplatek za úhradu nákladů na dopravu?

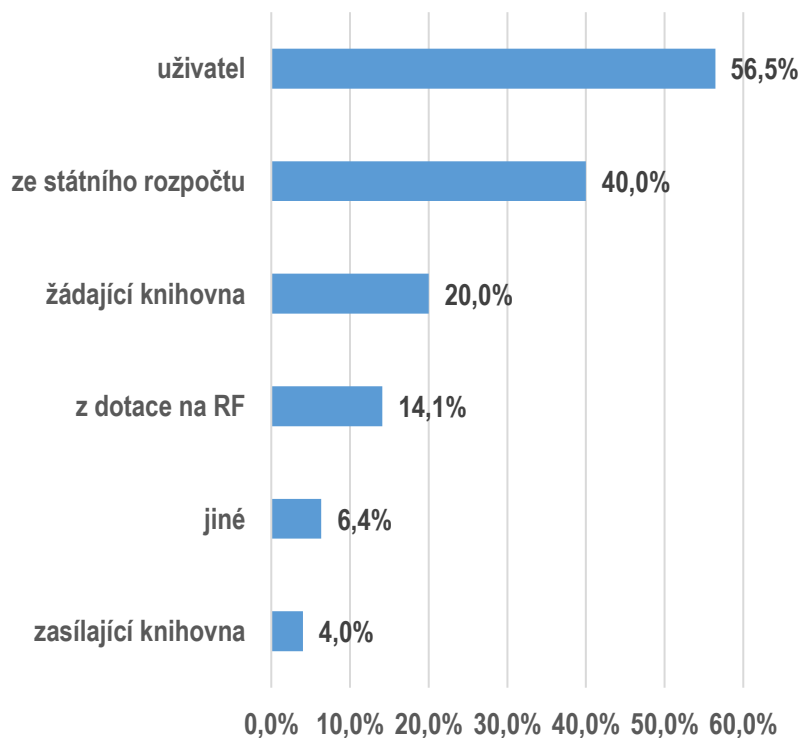
Výše poplatku do 10 do 150 Kč za výpůjčku (nejčastěji 50 a 70 Kč)

Měla by být MVS uživatelům poskytována bezplatně?

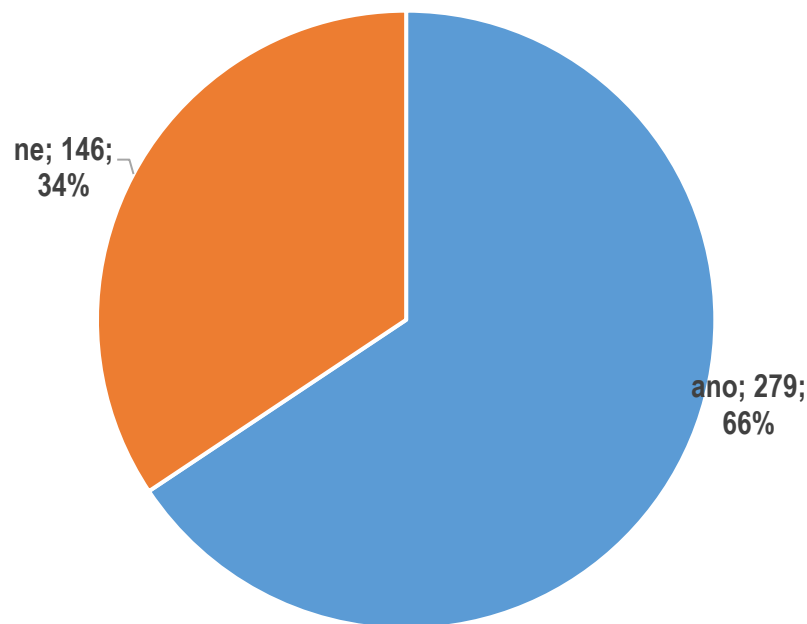

Kdo by měl hradit náklady na zasílání MVS?

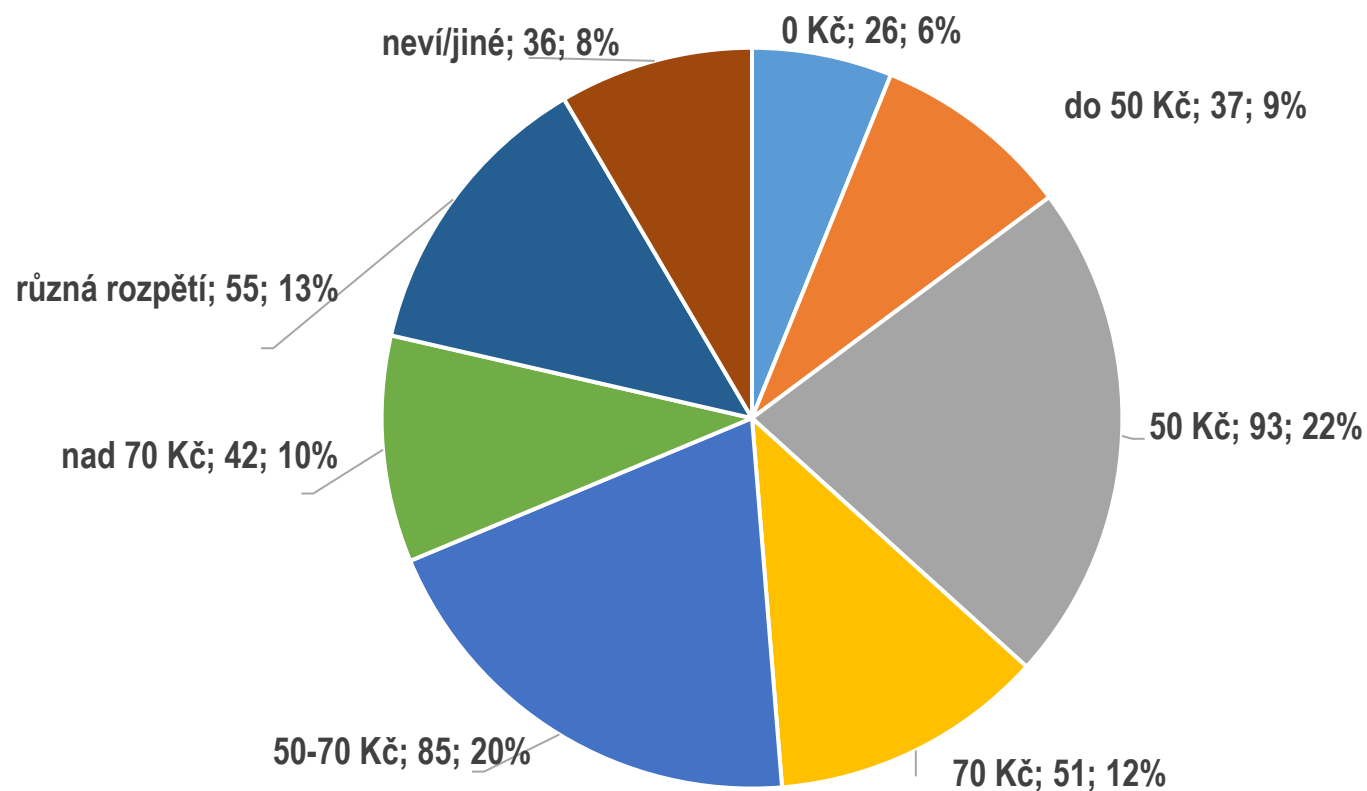
Kdo by měl hradit náklady na zasílání MVS?

Měly by se sjednotit poplatky vybírané od uživatelů?

Jak vysoký poplatek by měl hradit uživatel?

**Má nebo nemá uživatelé
platit za MVS?**

Povinné a nepovinné, placené a neplacené služby §4

Bezplatné (povinné) služby (odst. 1)

- a) ve zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím **meziknihovních služeb** z knihovního fondu jiné knihovny,
- b) v poskytování **ústních** bibliografických, referenčních a faktografických **informací a rešerší**,
- c) ve **zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů**, zejména informací ze státní správy a samosprávy,
- d) v **umožnění přístupu k informacím na internetu**, ke kterým má knihovna **bezplatný přístup**.

Služby s možností úhrady (odst. 2 a 3)

odst. 2

- a) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny, které mají povahu rozmnoženin **zvukového či zvukově obrazového záznamu**,
- b) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovních fondů jiných knihoven zprostředkováním jejich rozmnoženin v rámci **meziknihovních reprografických služeb**,
- c) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovních fondů knihoven v rámci **mezinárodních meziknihovních služeb**.

odst. 3

- a) v umožnění přístupu k **placeným informacím na internetu**,
- b) v **kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti**,
- c) ve **vydávání tematických publikací**,
- d) v poskytování **reprografických služeb**,
- e) v poskytování **písemných** bibliografických, referenčních a faktografických **informací a rešerší**.

Úhrada služeb do výše vynaložených nákladů (odst. 4)

§14 stanovuje pravidla pro knihovny

§14, odst. 4

- Meziknihovní výpůjční a informační služby je knihovna povinna poskytovat bezplatně.
- Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může dožádaná knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů.
- **Provozovatelé knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu.**

Výklad KZ – Tereza Danielisová

Značné problémy ve výkladu přináší nekonzistentně zařazená poslední věta doplňující, že provozovatelé knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu. Jde o **nejednoznačně formulovanou výjimku z pravidla bezplatnosti** meziknihovních výpůjčních služeb, formulovaného v první větě tohoto ustanovení ve vztahu k dožádané knihovně vůči žádající a v § 4 odst. 2 ve vztahu k žádající knihovně vůči uživateli. Lze předpokládat, že jde o dopravu knihovního dokumentu v rámci meziknihovních výpůjčních služeb.

Není však zřejmé, zda úhradu nákladů mohou požadovat provozovatelé knihoven vůči sobě navzájem (příčemž náklady na dopravu má dožádaná i žádající knihovna), vůči uživateli či obojí.

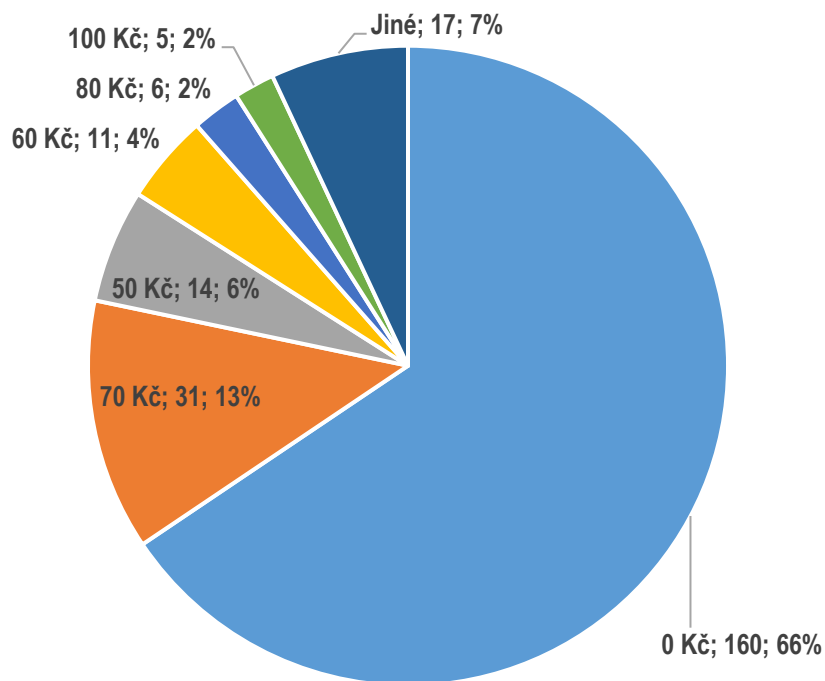
Ani jeden z výkladů není přijímán jednoznačně (viz literatura k tomuto ustanovení), náklady na poštovné a balné si v současné době účtuje jak část provozovatelů dožádaných knihoven vůči žádajícím, tak část žádajících knihoven vůči uživatelům.

Novelizace tohoto ustanovení je velmi žádoucí, neboť ať už byl úmysl zákonodárce jakýkoli, vyjádřil ho velmi nešťastně.

Účtování mezi knihovnami

Účtování nákladů MVS žádající knihovně

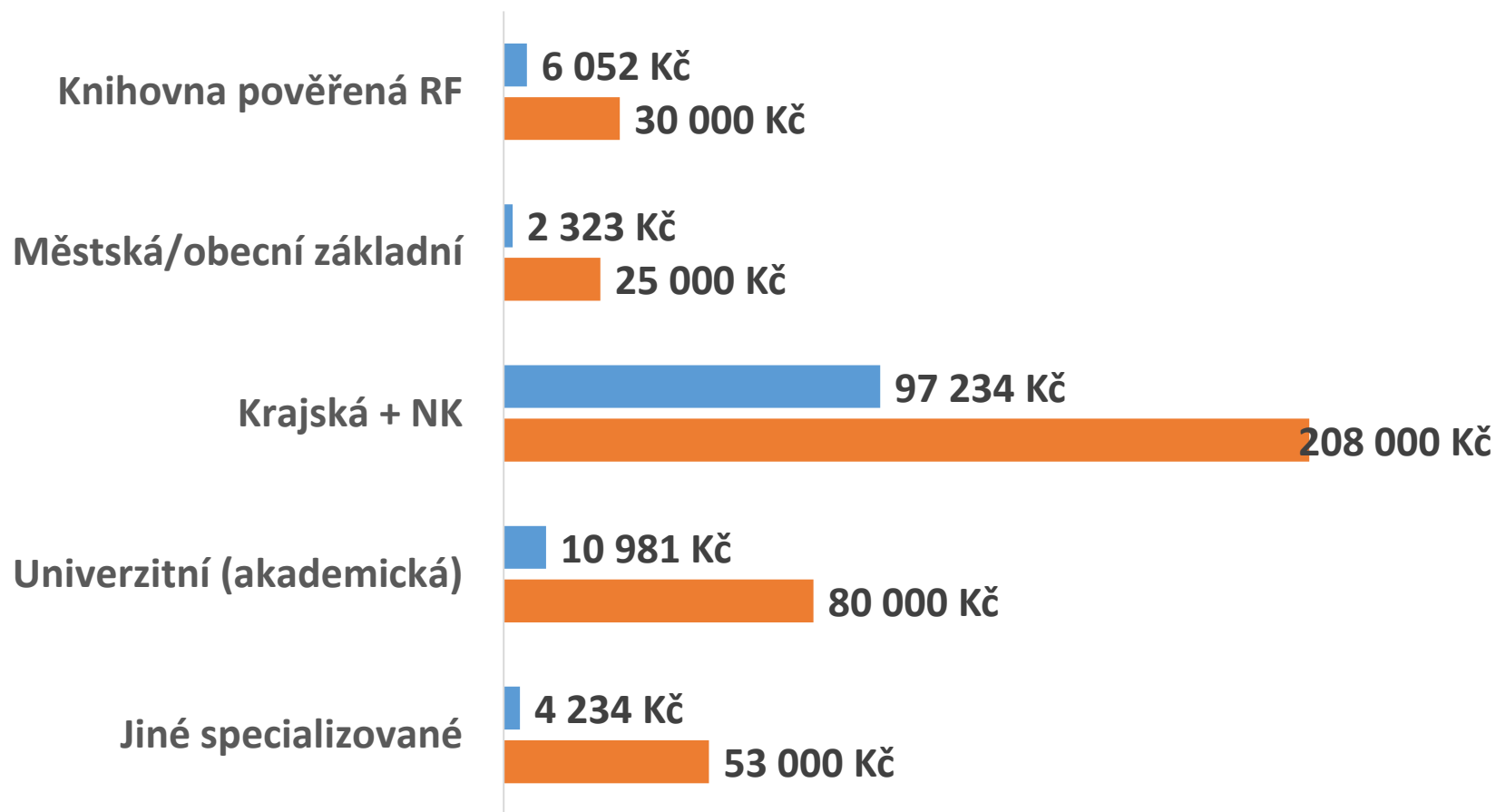
Účtování nákladů na MVS žádající knihovně
(234 knihoven)

Proč žádané knihovně neúčtujete?	Počet knihoven
nemáme náklady / vyzvedáváme osobně	62
rozšířená nabídka výpůjční služby / zlepšení pověsti knihovny / podpora čtenářů / služba uživatelům	31
malý objem / malá knihovna	17
MVS pro zaměstnance / studenty	16
dotace města / poplatek hradí zřizovatel / poplatek není stanoven zřizovatelem	14
složitá administrativa / zjednodušení práce	11
nezatěžuje to rozpočet / není třeba	11
zahrnuto v registračním poplatku	4
služba je zdarma ze zákona	2
služba by měla být zdarma	1
nemáme EET	1
Celkem	170

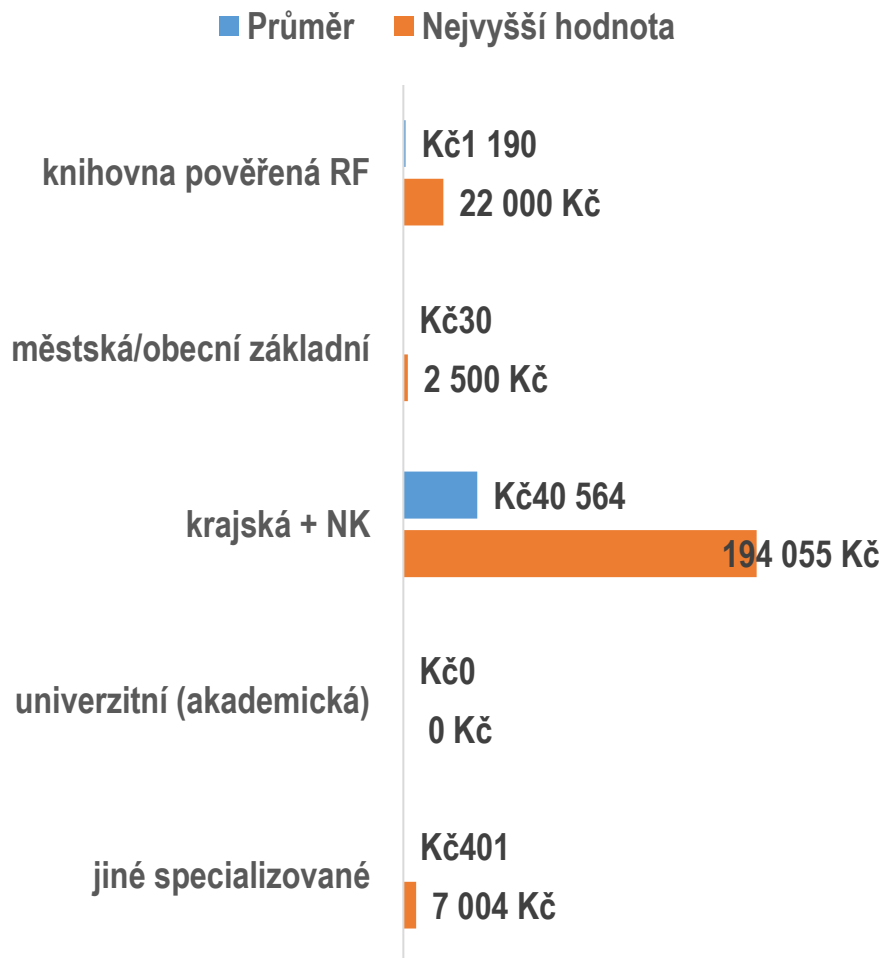
Roční náklady na poštovné a balné

■ Průměr ■ Nejvyšší hodnota

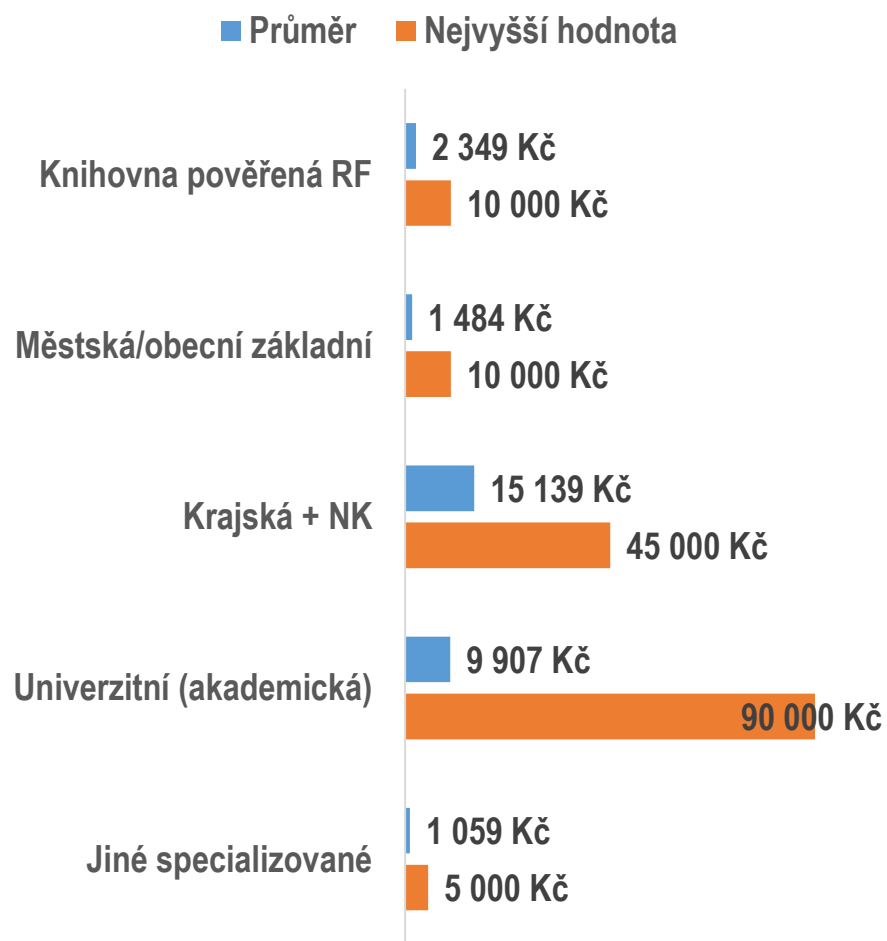

Roční úhrady nákladů na poštovné a balné

Roční **příjmy** z fakturovaných poplatků

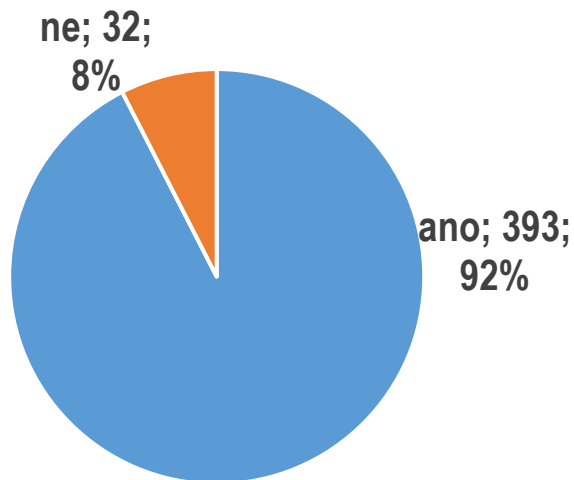
Roční úhrady **hrazené** dožádaným knihovnám

Pravidla MVS

Jak funguje systém MVS?

Vyhovuje stávající fungování MVS?

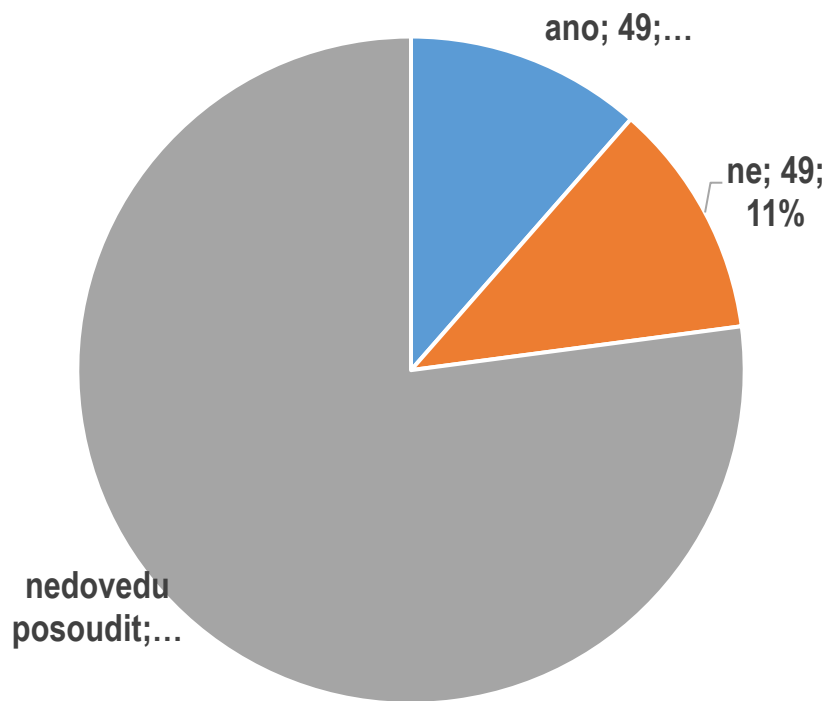

Co by pomohlo MVS zlepšit?

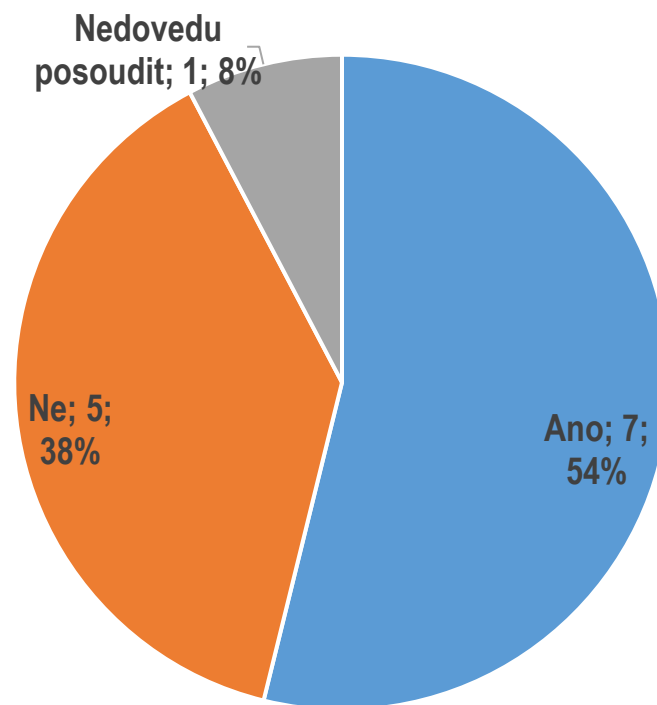

Měla by se změnit pravidla MVS?

Všechny knihovny (428)

Krajské knihovny a NK ČR

Jaká pravidla doporučujete změnit?

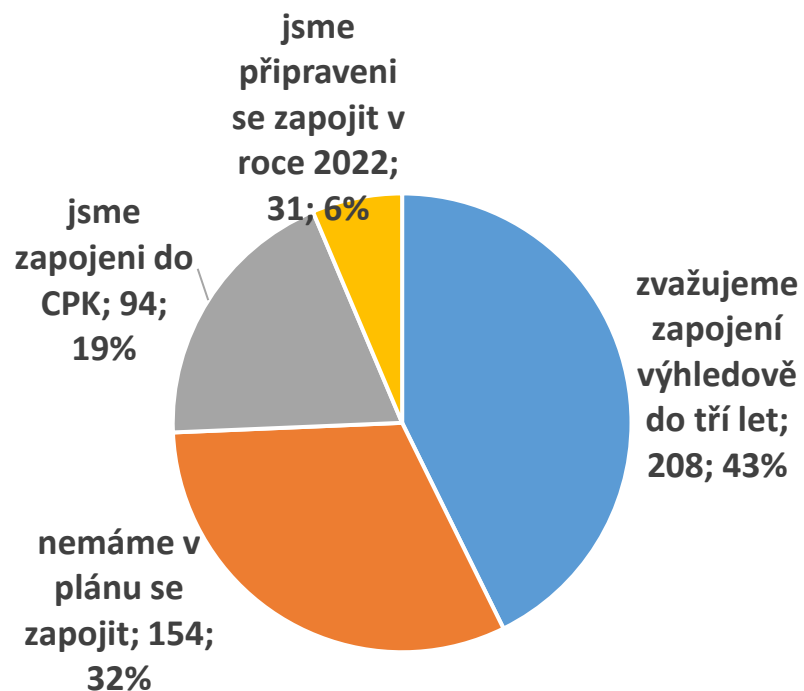
jednotná cena	12
sjednocení pravidel	7
API	3
nižší náklady na dopravu	3
přesnější specifikace fondu, který lze MVS poskytnout	3
elektronické dodávání dokumentů	2
nevybírat poplatek	2
zasílání přímo uživateli	2
jiné (= ostatní komentáře)	11
Celkem	45

Portál KNIHOVNY.CZ

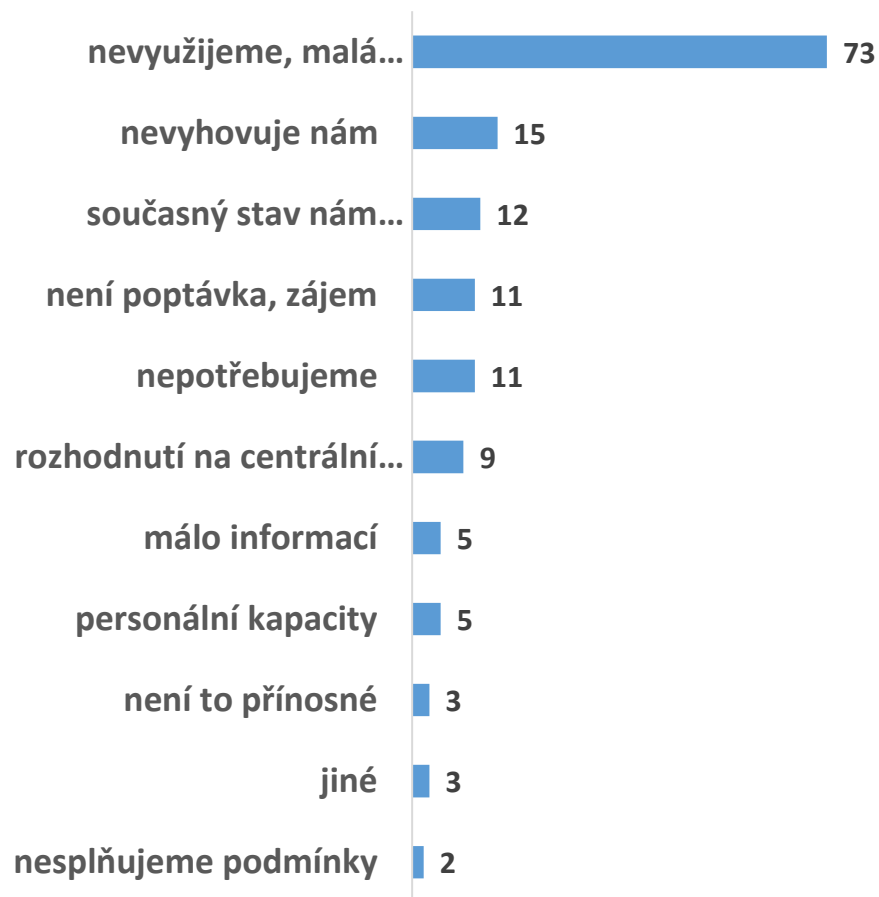
Služba ZÍSKEJ

Zapojení do knihovny.cz

Zapojení

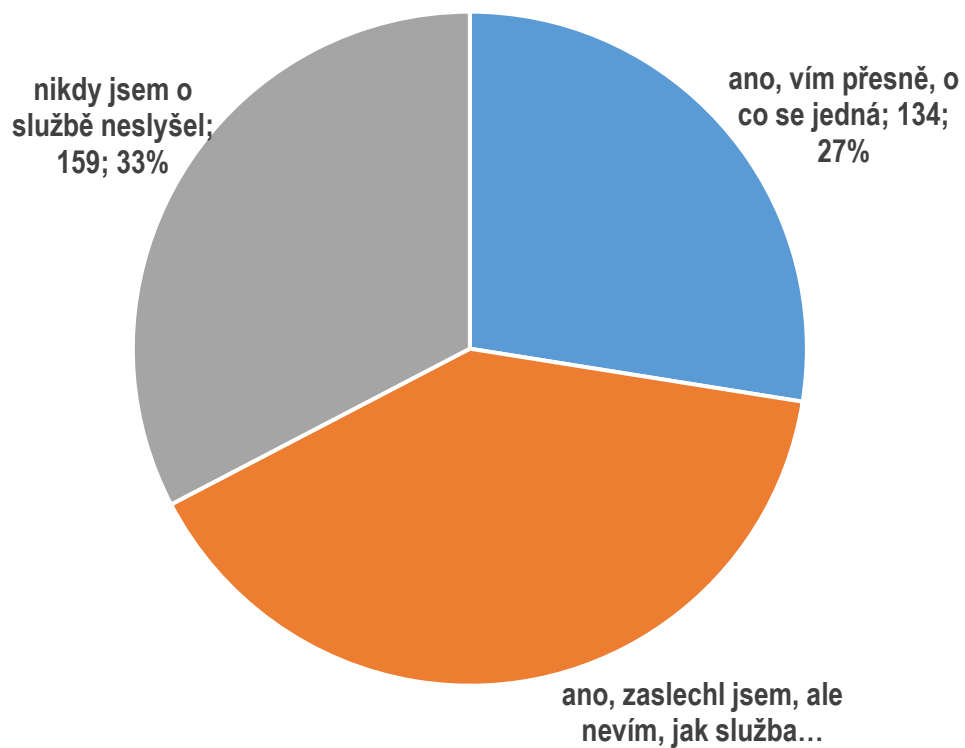

Proč nejsme zapojení?

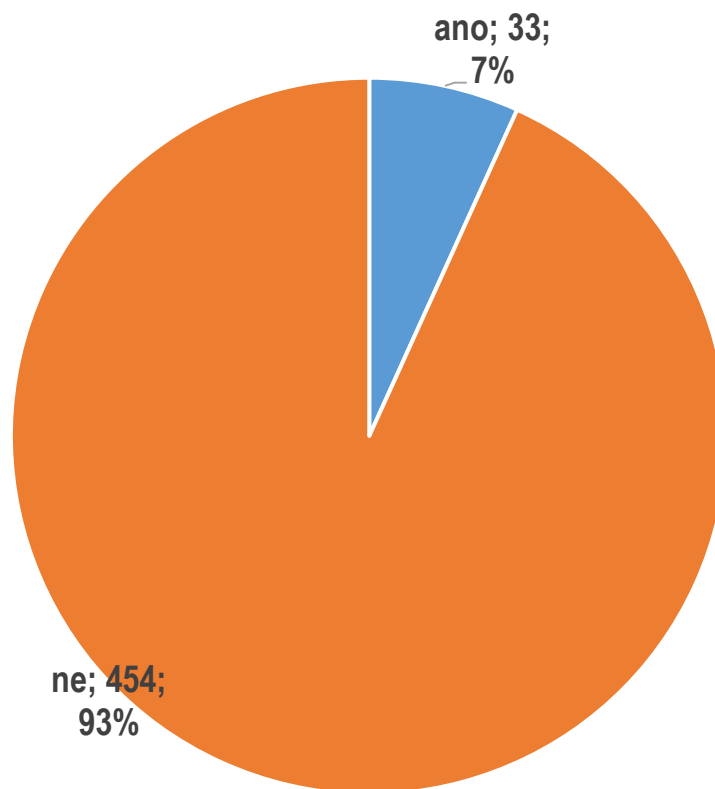

Služba Získej

Znáte službu Získej?

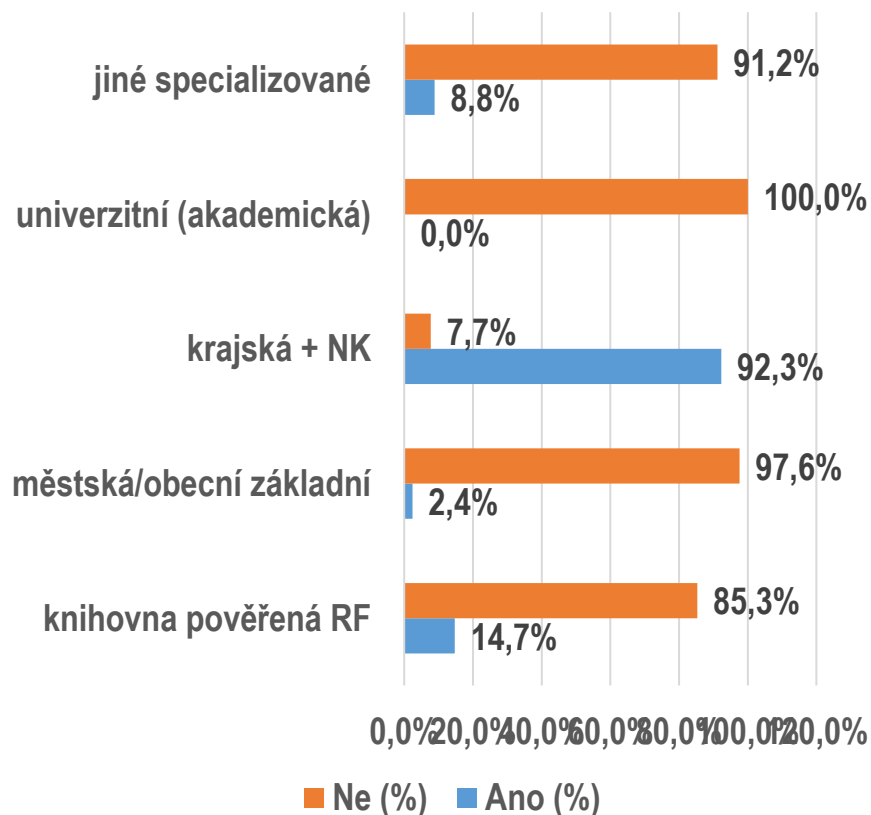

Je vaše knihovna zapojena do Získej?

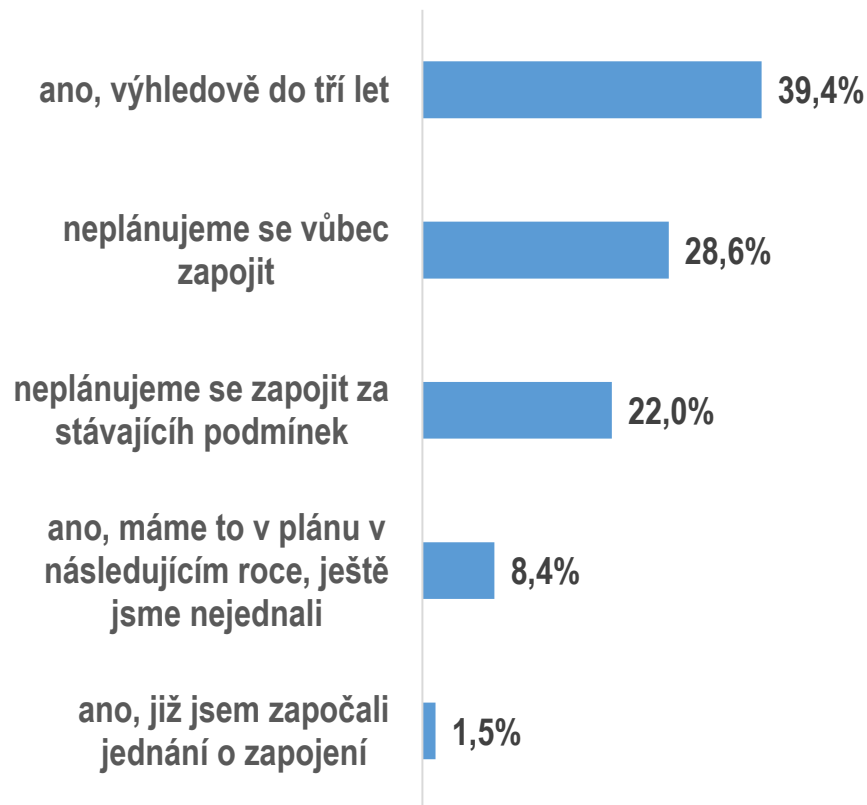

Zapojení do Získej (454 knihoven)

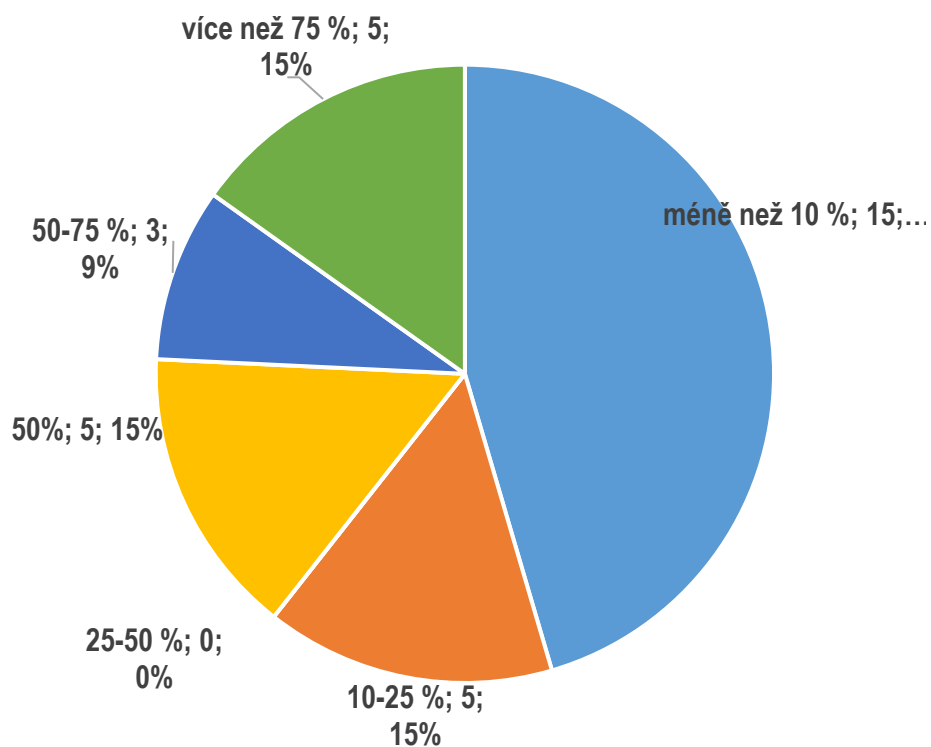
Zapojení do ZÍSKEJ dle typu knihovny

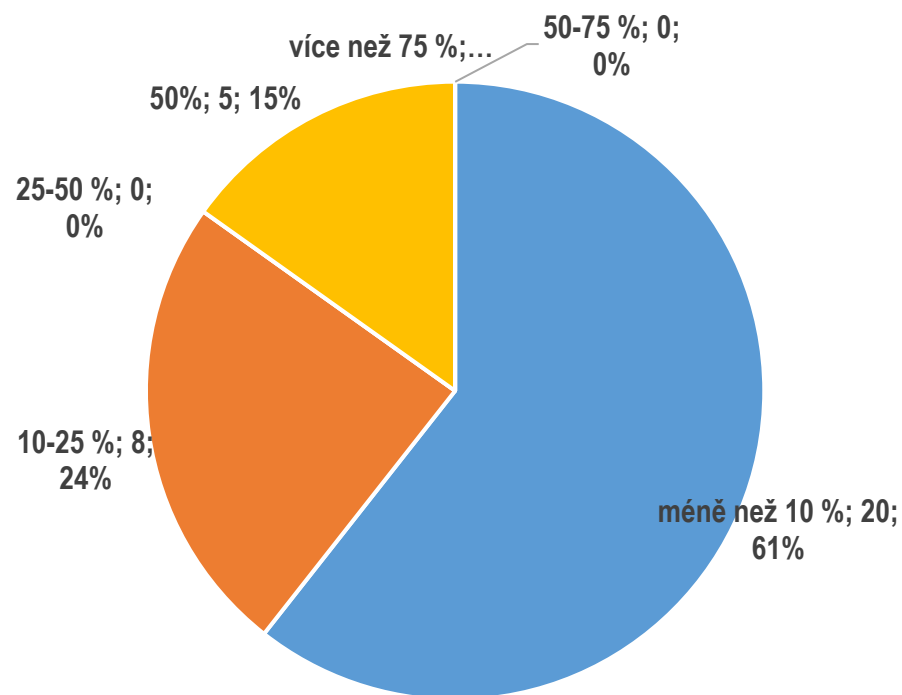
Zapojíte se do služby získej?

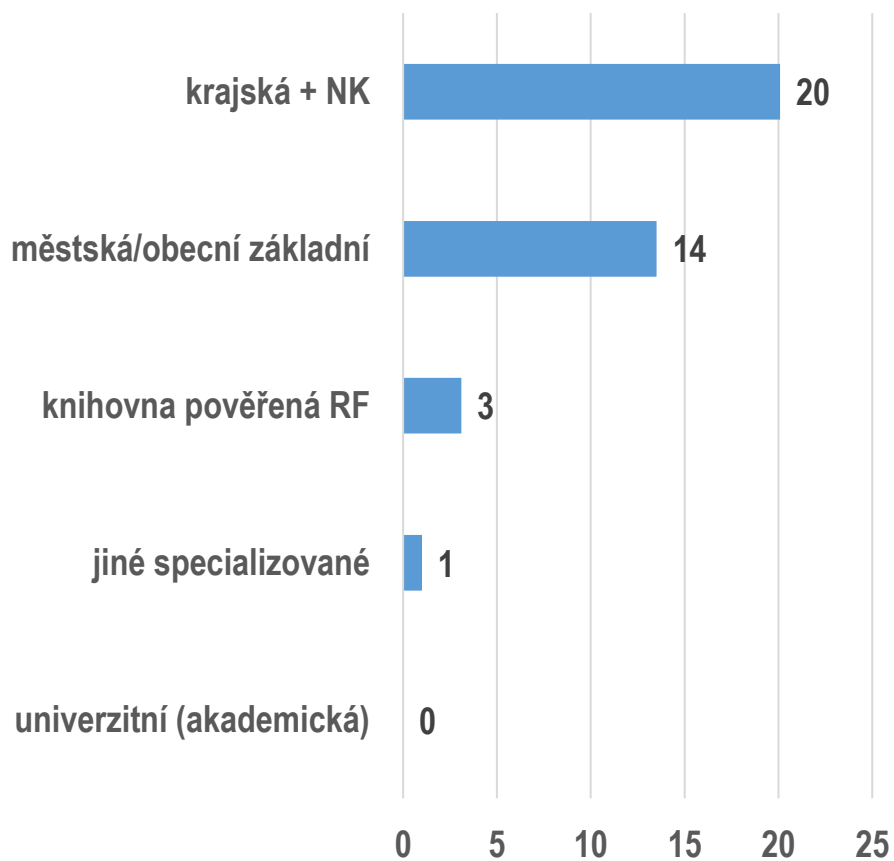
Podíl MVS realizovaných přes službu ZÍSKEJ z celkového počtu uskutečněných MVS z jiných knihoven

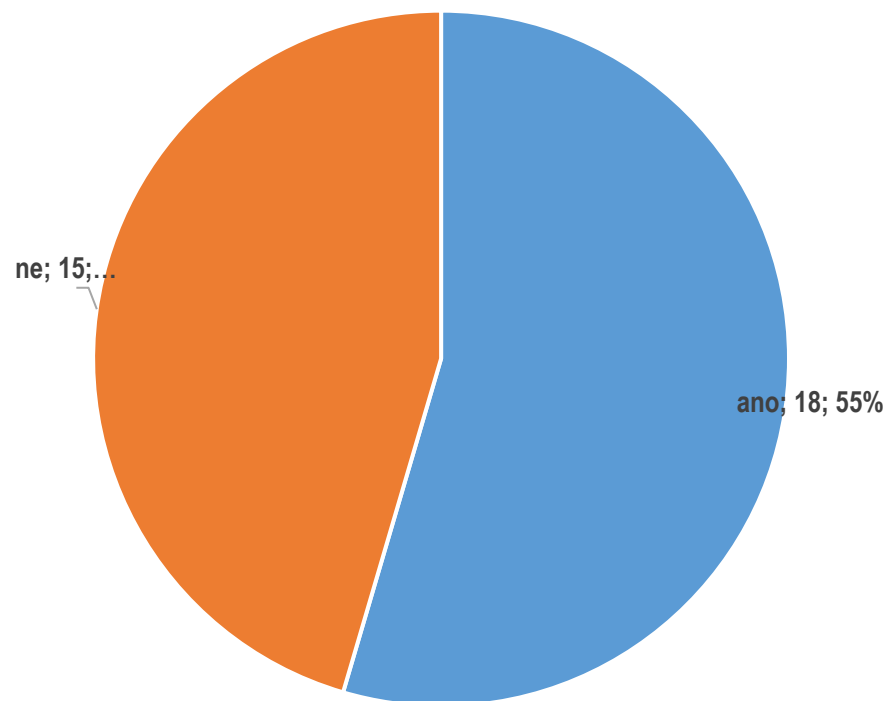
Podíl MVS realizovaných přes službu ZÍSKEJ z celkového počtu uskutečněných MVS odeslaných do jiných knihoven

Průměrný počet MVS zrealizovaných samoobslužně čtenáři přes portál Knihovny.cz dle typu knihovny

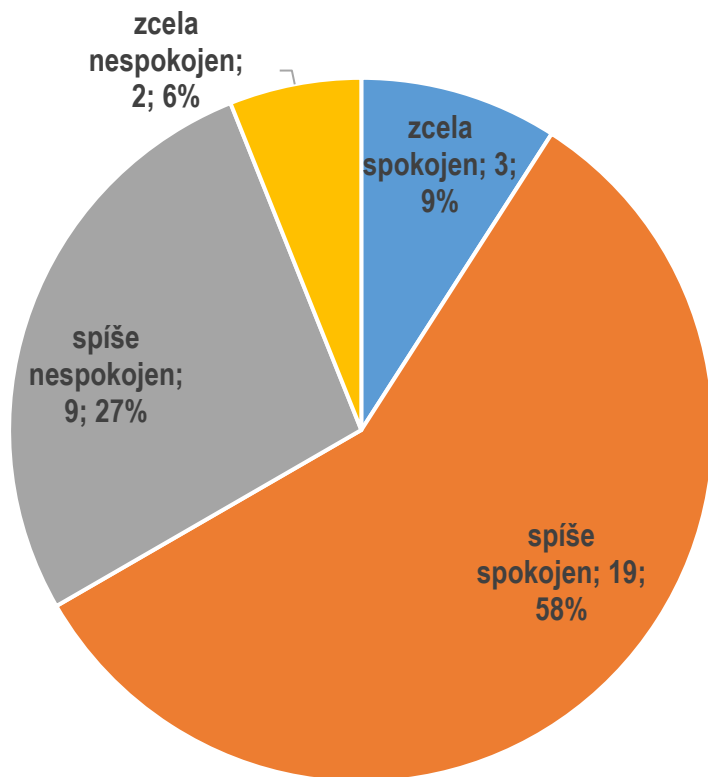

Informování uživatelů o možnosti samoobslužné MVS na portále Knihovny.cz

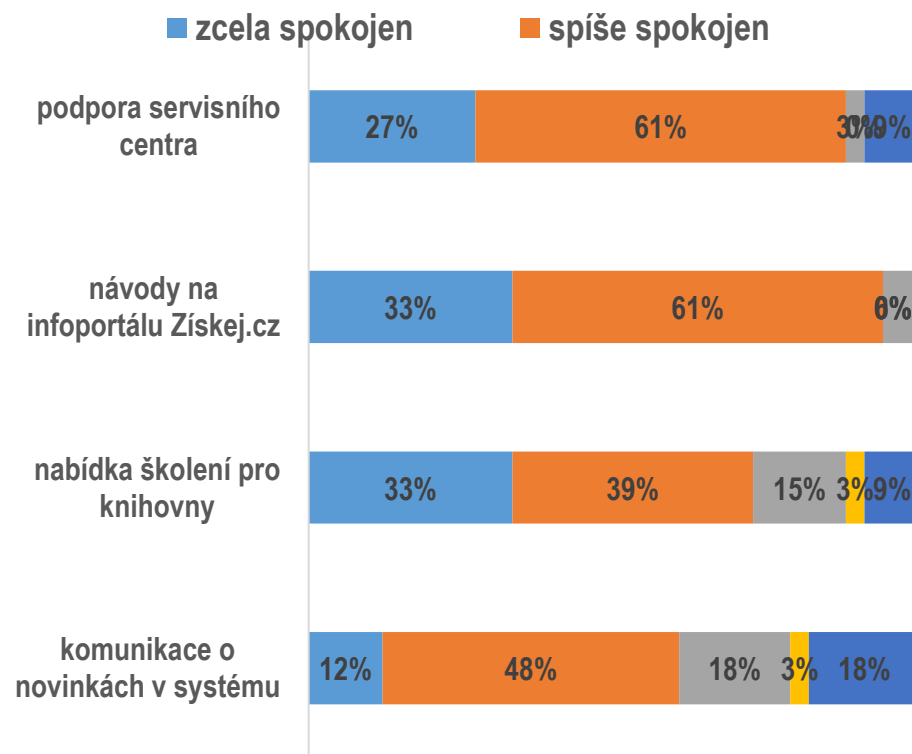

Hodnocení služeb Získej (33 knihoven)

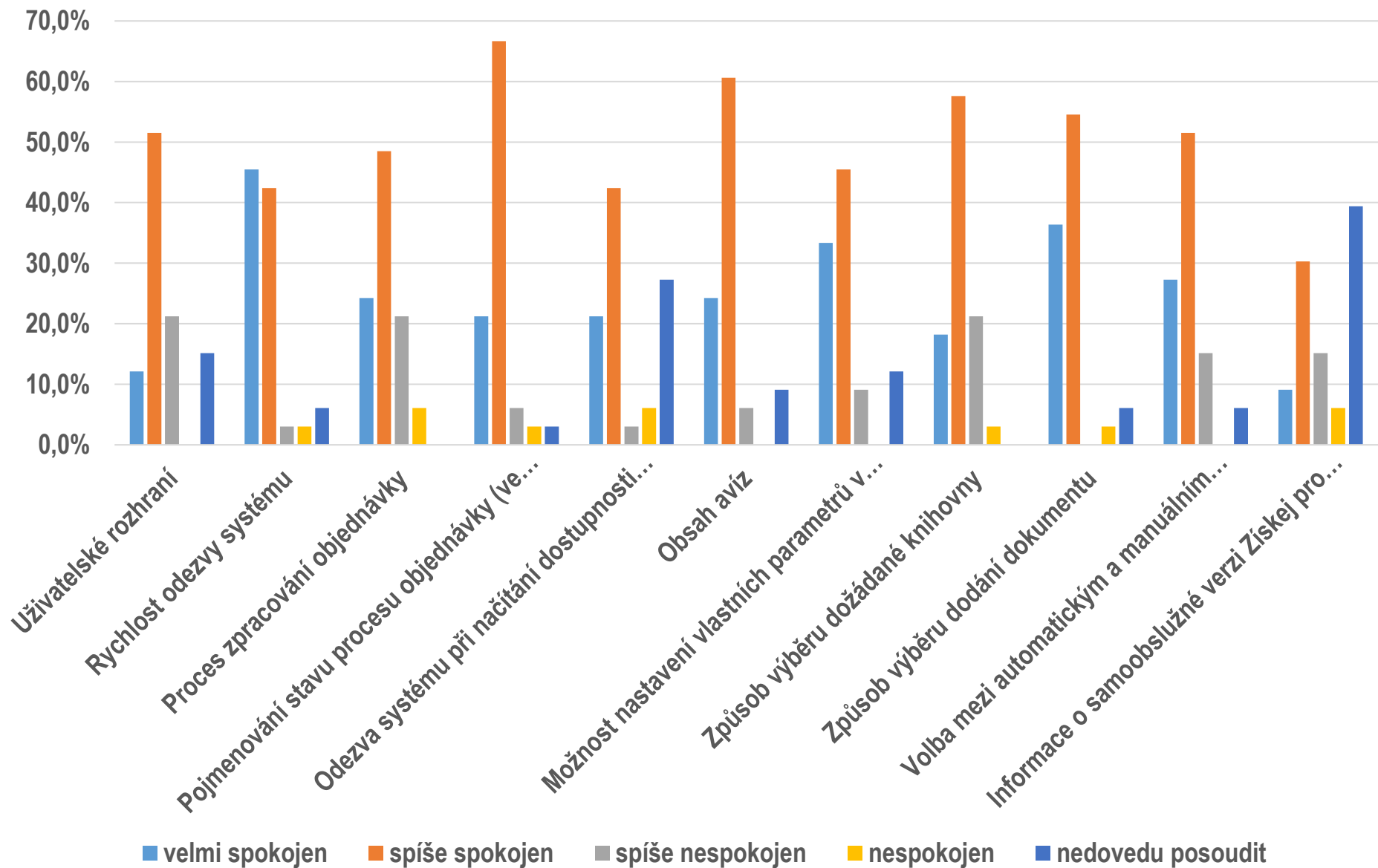
Jak jste se Získej spokojeni?

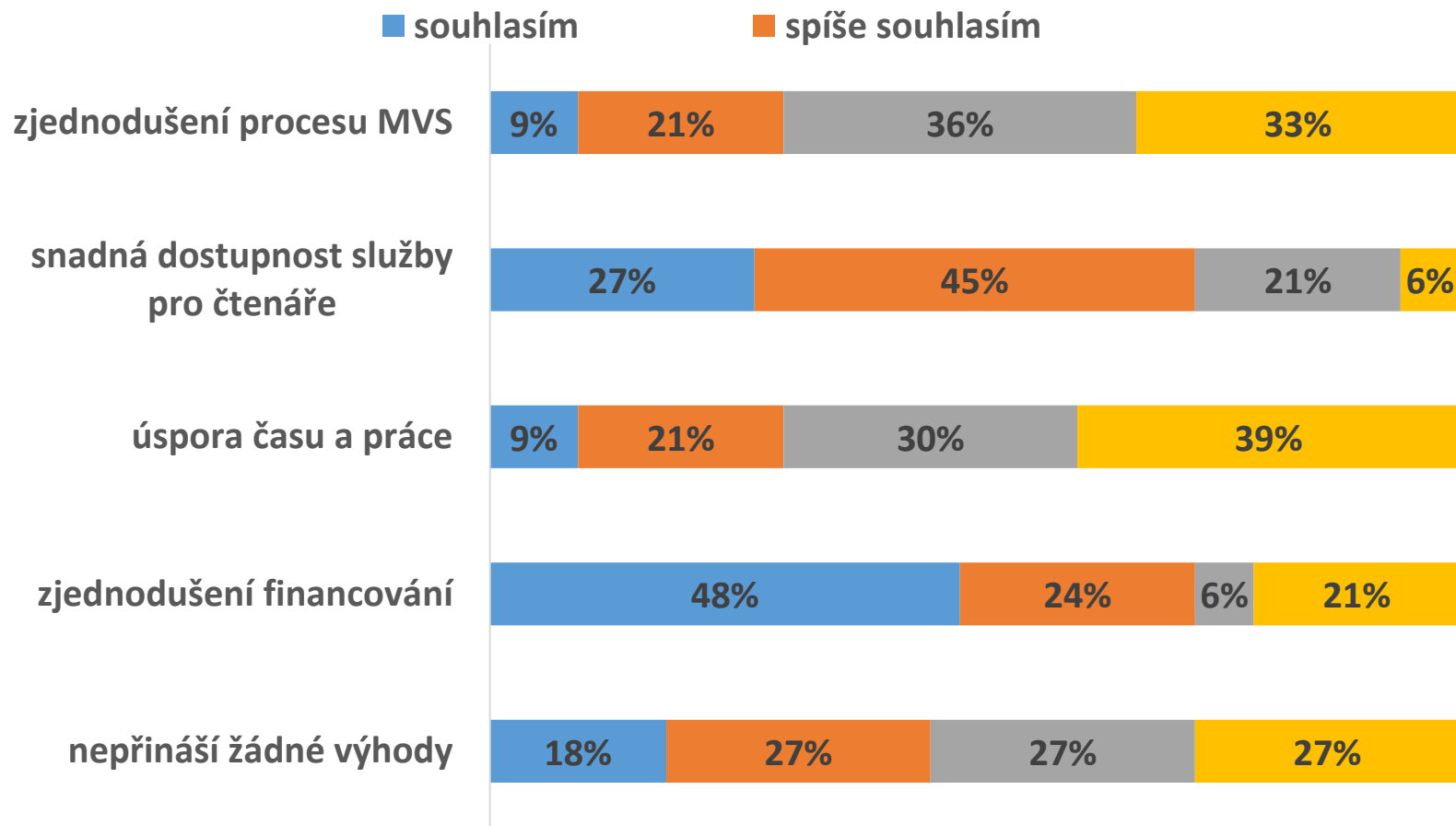
Hodnocení služeb Získej

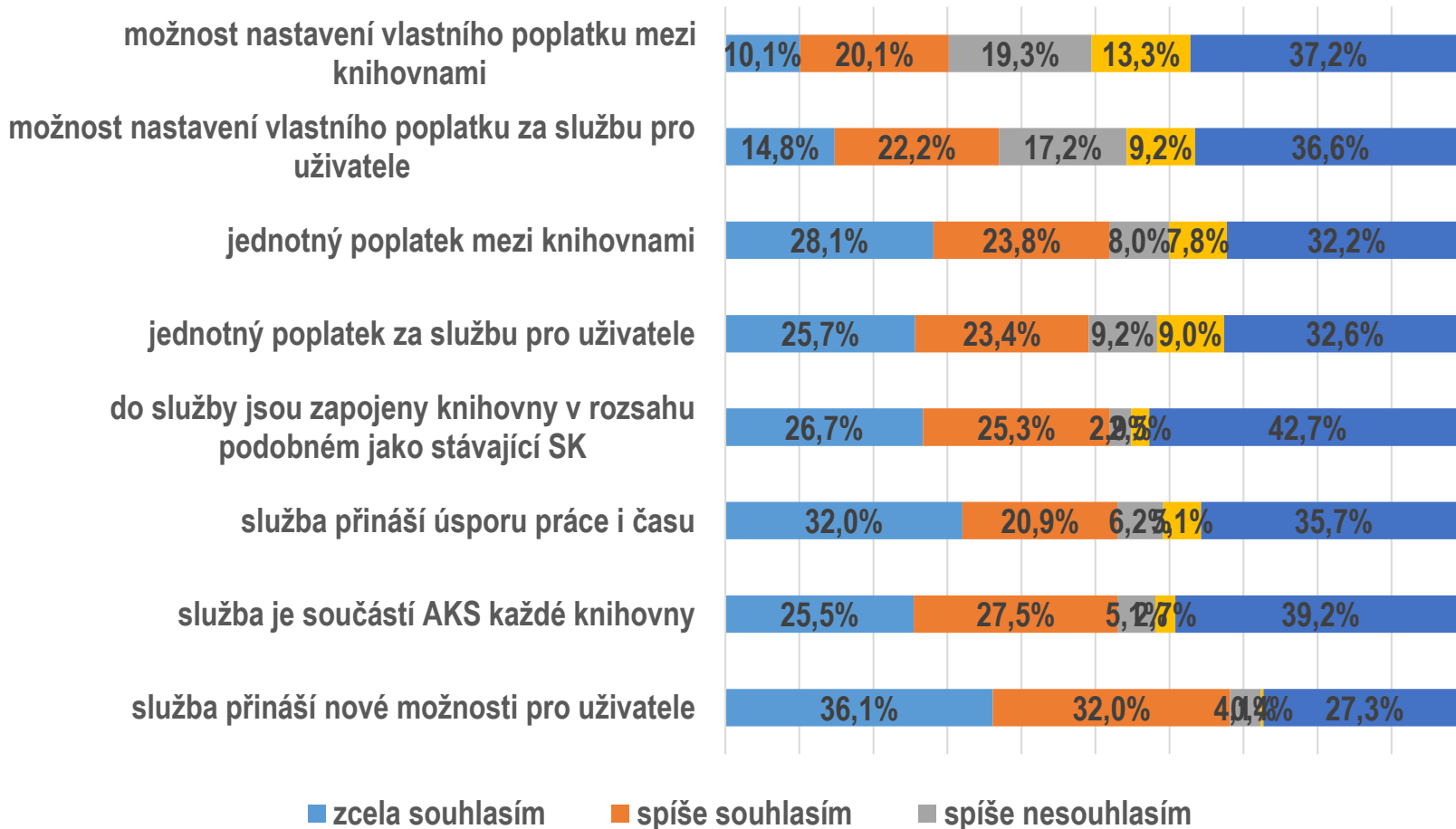
Spokojenost s funkcionalitami služby ZÍSKEJ

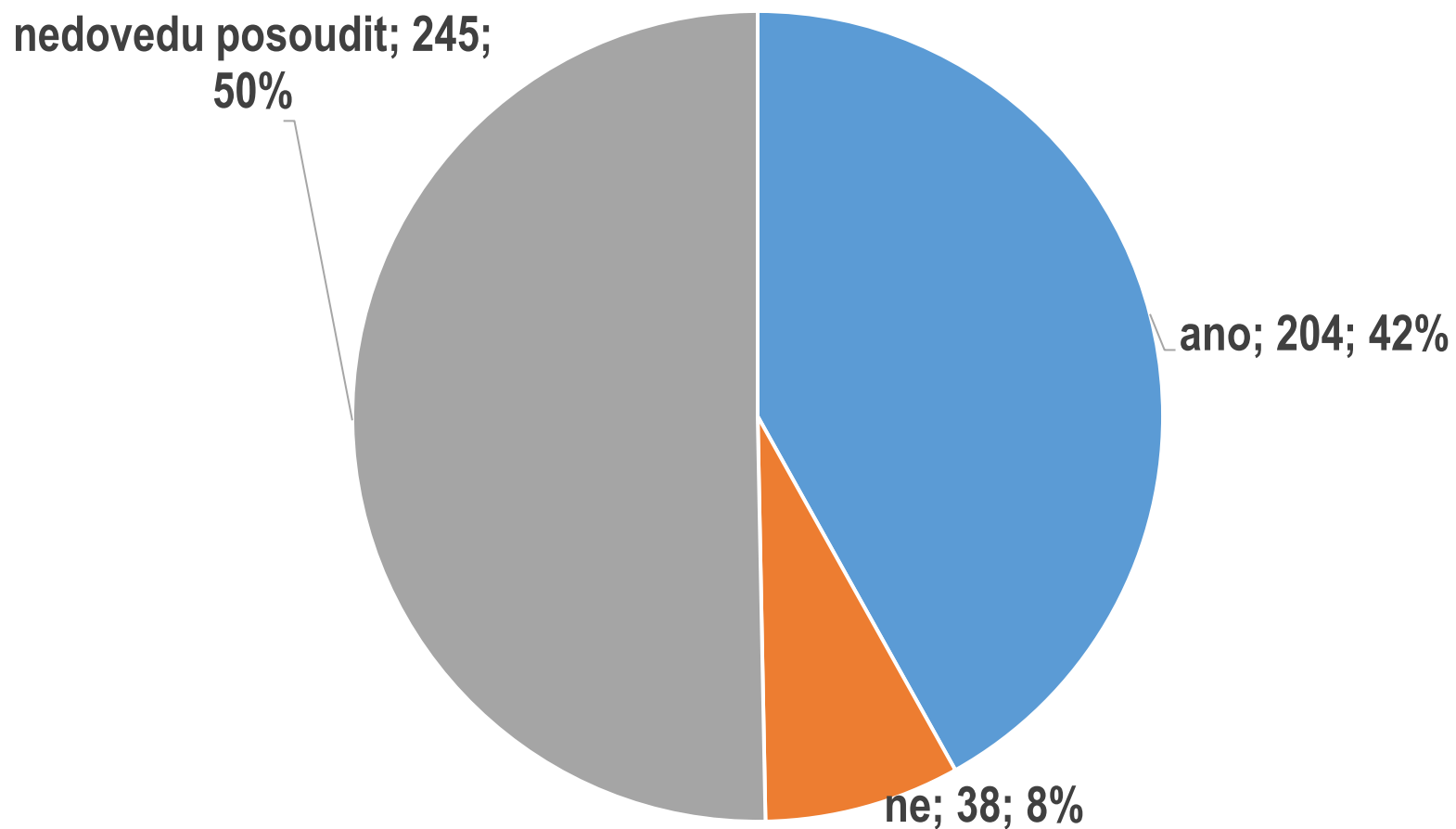
Co vám na službě Získej vyhovuje? (33 knihoven)

Která z uvedených tvrzení jsou předpokladem, aby se do centralizované služby zapojilo co nejvíce knihoven

Je potřebné vyvíjet centrální systém pro MVS? (454 knihoven)

Shrnutí

- **Knihovny jsou ve vztahu k MVS značně nejednotné**
 - Placení X neplacení MVS
 - Rychlé, pohotové, spolehlivé služby
- **Chybí aktualizovaná pravidla – částečně se uplatňují pravidla Získej**
 - Výše poplatků
 - Postupování žádank
- **Systém MVS není efektivně řízen – zakotveno v KZ**
 - Národní knihovna ČR
 - Krajské knihovny
 - Specializované knihovny
- **Podstatou fungujícího systém MVS jsou dobré vzájemné vztahy**
 - Placení – neplacení
 - Rychlost, pohotovost, spolehlivost
- **Chybí kvalitní technologický nástroj, který by knihovny efektivně propojoval (Získej plně funkční v roce 2023??)**
- **Nelze spoléhat na to, že MVS uhradí stát**

Aktualizace Metodických pokynů pro MVS v ČR

1. Respektování regionálního principu: MVS mezi knihovnami v rámci kraje se poskytují bezplatně (bez účtování balného a poštovního). Kraj nastaví pravidla postupování žádank.

Cíl: snížení administrativních nákladů na zúčtování, rovnoměrné rozložení žádank

1. Vymezení funkce krajského centra (systému) meziknihovních služeb
 - **Doplňování KF, využití výměnných fondů v rámci MVS, vyřazování, dlouhodobé uchování,**
 - **Pravidla postupování žádank v rámci kraje,**
 - **Vzdělávání pracovníků.**
2. Dožádaná knihovna může účtovat náklady za balné a dopravu pouze knihovněm mimo svůj kraj.
 - **Fakturace optimálně 1 x ročně, případně maximálně 1 x za čtvrtletí.**
 - **Výše paušální platby 70,- Kč**
3. Obecná pravidla
 - **Nastavit podmínku využití DNNT – pokud je požadovaný dokument součástí DNNT, fyzický dokument se nepůjčuje prostřednictvím MVS + výjimky.**
 - **Placení nákladů na poštovné a balné ze strany uživatelů – doporučení postupu**
 - **Beletrie, která je na trhu – neomezovat, ale doporučit nákup.**
 - **Vyřízení požadavků do 48 hodin po obdržení požadavku + výjimky.**
4. Dohoda o sjednocení poplatků vybíraných v rámci MMVS.
5. Rozvoj Získej – podmínka: možnost integrace do knihovních systémů
6. Akutní potřeba provozovat dodávání dokumentů = přesun VPK do Získej

Metodické pokyny MVS – NK ČR nebo MK?

Závěry

- **Prezentovat výsledky průzkumu na Radě CPK**
- **Aktualizovat Metodické pokyny k MVS – zahrnout pravidla Získej**

Otázky

- **Regionální princip účtování nákladů na MVS mezi knihovnamí:**
 - Knihovny v rámci jednoho kraje si vzájemné náklady na poštovné a balné na MVS neúčtují
 - Knihovny, které uspokojují požadavky na MVS z jiných krajů, mohou vyúčtovat náklady žádající knihovně
 - Knihovna, která žádá MVS od knihovny z jiného kraje, musí počítat s tím, že jí dožádaná knihovna může účtovat náklady na poštovné a balné
 - Účtuje se jednotný poplatek 70,- Kč
 - Vyúčtování se provádí 1 x za rok
 - Knihovny v rámci kraje si stanoví pravidla postupování žádanek MVS
- **Považujete princip vzájemného neúčtování MVS mezi knihovnamí jednoho kraje za možný?**

Otázky

- Jsou stanovena nějaké pravidla pro MVS v rámci kraje?
- Je téma MVS součástí pravidelného vzdělávání pracovníků?
- Znají takto pravidla vedoucí knihoven a pracovníci, kteří MVS poskytují?
- Doplnuje krajská knihovna své KF s ohledem na zajištění potřeb svého kraje?
- Existuje nějaká koordinace ve vztahu k nákupu a vyřazování výměnných fondů v rámci RF? (s ohledem na zajištění MVS)
- Využívá se DNNT k zajištění MVS?

Meziknihovní výpůjční služby (MVS) v České republice a služba ZÍSKEJ v roce 2021

(základní údaje)

Autoři dotazníku:

Martina Wolna

Knihovna Třinec

Daniel Bechný

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Vyhodnocení dotazníku:

Jitka Kutmon

Vladana Pillerová

Národní knihovna České republiky

Sekce SDRUK pro RF

10. 5. 2022, Havlíčkův Brod

Vít Richter

Národní knihovna ČR

ÚKR 2. a 3. května 2022 v Liblicích

- **Podpis smlouvy o spolupráci na rozvoji a provozu České digitální knihovny – Tomáš Foltýn, Tomáš Kubíček, Magdalena Vecková**
- **Projekt česko-německé spolupráce – Tomáš Řehák**
- **Jak dál s novelou knihovního zákona? - Vít Richter**
- **Dotační příležitosti: IROP, Národní plán obnovy, Operační program zaměstnanost – kol. Richter**
- **Schválení Koncepce celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven – Roman Giebisch**
- **Naplňování Memoranda MK a MŠMT – Roman Giebisch, Tomáš Řehák**
- **Vyhodnocení Koncepce rozvoje knihoven na léta 2021-2027 – vyhodnocení, návrhy na změny – Blanka Skučková**
- **System MVS a služba Získej – prezentace – Vít Richter, diskuse**
- **Automatizované knihovní systémy – co je nového? – Petr Žabička**
- **Národní fonotéka a zvukové dokumenty – Iva Horová**